

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Turbo, sive moleste et frustra per cuncta divagans
ingenium**

Andreä, Johann Valentin

Altorfii, 1620

Scena III.

[urn:nbn:de:bsz:31-138638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-138638)

SCENA III.

Panurgus. Malliet. Harleq. Turbo.

P. SI quis ex me quærat fortè, quis sim?
 unde? quò eam? aut unde vivam?
 ædepol nescio, Nec enim vitæ genus
 profiteor, nisi quòd casus mihi imponit,
 nec nisi Mundum Patriam agnosco, nec
 tendo aliorum nisi quò fata ducunt, de-
 niq; alit, quisquis me primus suscipit.
 Miseram equidem sortem, & ingenii va-
 gabundi merces, ut ad cuiusvis nutum,
 venale corpus circumferam, hæcenus
 per omnes terræ angulos jactatum. Et
 tamen, quantumvis longè infra spem,
 quondam meam, & momentaneâ inter-
 dum quiete delector. Credo etiam *ipsam*
miseriam reddi jucundam, si venit in consue-
tudinem. Sed venter intus latrat, qui
 placandus mihi est efficaci ad commise-
 rationem oratione: hunc primum ag-
 grediar. M. Inauspicatò prodii, qui fa-
 mem habeo in occursum. P. Dum accipi-
 am, unde hodie vivam, de crastino cras
 videro. M. Si Dii hodie mihi benè ve-
 lint, committam hunc hominem cum,

Har-

Harleq. Turbo.

Fortè, quis sim
unde vivam.
in vitæ genu
mihi imponi
agnosco, nec
ta ducunt, de
mus suscipit
& ingenii va
us vis nutum
am, hæc tunc
jactatum. Re
ge infra spem
tenteanea in
edo etiam ipse
si venit in comp
ntus latrat, q
ci ad commu
nc primum
prodii, qui
P. Dum acco
de crastino
ie mihi bene
hominem cu

Harlequino. P. Si quid unquam Domine
in vita expertus es adversi, aut minùs ha-
buisti spes secundas, aut labores ingen-
tes irritos, aut Fortunæ in genus tuum,
studia, merita ludibrium es expertus,
miserere mei, hominis jam multis annis
sæva tempestate jactati. M. Equidem mi
homo, incidisti in hominem æque mise-
rum, & vel hoc nomine infelicem, quòd
miseriæ tuæ succurrere non potest, sal-
tem lacrymas suas addere. Sed hic in-
proximo homines habitant opulentissi-
mi, quos tibi, dum plura nequeo, conci-
liabò. P. Patria illis quæ est! M. Sarmat-
ia credo, aut Schlavonia, aut Moscovia,
certè admodum peregrini sunt. P. Sed
vitæ genus quale? M. Literis impensè
favent, & linguas amant, unde si variè
eos alloquaris, optimum feceris illis, tibi
fructuosissimum. P. Et Genere præpol-
lent? M. Utiq; sed alter vestibus luxuri-
at, ut plerumq; , nescio quid ridiculum
repræsentet. Sed quid verbis opus, jam
eo, ut eos evocem. P. Deus te servet. M.
Tibi id potius opus est, ne hodiè vapules.
Evocabo Harlequin, tanquam ad Sym-
patriotam. P. Benignum hunc opinor.

D homi-

hominem, si id loci ingenium permittit,
sed revocavi ipsi fortasse toleratā quon-
dam miseriam, quā tactus est: sed quæ
hæc facies hominis? H. Quis me vocat?
& interturbat graviora negotia? P. Si-
gnor mio, voi vedete per essemplio che la
Cornamusa non suona mai, se la non hà
il ventre pieno: così io parimente non vi
sò contare le mie fortune, se prima il tri-
bolato ventre nõ hà la solita refettione.
Al quale è adviso che le mani e li denti
habbian perso il loro ordine naturalè, e
del tutto annichilati. H. Ecquid loque-
ris? P. De tanto hablar yo soy cansado,
porq; suplico a vuestra Reverencia, que
mire a los preceos Evangelicos, paraq;
ellos muevan vuestra Reverencia a lo
que es de conciencia, y si ellos no basta-
ren para mover vuestra Reverencia a
piedad: suplico que mire a la piedad na-
tural, laqual yo creo que le movera co-
mo es de razon, y con esso no digo mas.
H. Exspecta dum adferam dictionaria
mea, si quid fortè horum ibi reperiam;
P. Vesha Gnada jest nozhem na ushe vis-
he skussiti, abibi mogel uasche ferze re-
sinoziti. Sakei aku mi sidaisagada hpo-
muzhi

muzi napridete taku ja se moja Zheua
dianukatera fa velike lakote volo sday
se hozheo effuschiti. H. Equidem credo
te conjurare Diabolos. Here here, venif-
si fittemant, fittemant. T. Quid clami-
tas? H. Ecce tibi hominem, qui linguam
mutare potest in omnium brutorum
fermonem. Audivi loquentem ut Asi-
num, mox ut Taurum, deinde Anserem,
tandem credo Diabolorum linguam
proferet. T. Quid tu offendis innocentes,
homines scelesti? Amice, ecq d tibi vis? P.
Schalom lechà Adonai: Shiem-nà bechol
leab déchà: ki ani anochi veébiòn: Le-
máin ténah-nà miziràth léchem, mizi-
rathmáym, ò agoràth késeph jechidàh:
vajemallè lehovàh chol-miemschalté-
chà. Abàlckilo nothiénattà, Ben-Belná-
alatta, nimschálta im jorede-bóc. T.
Non facis te intelligo. P. πὴν ἐν ἀθρώποις
μέγαλιν γενέσθαι ἐθέλοντα δὲ εἶναι πολὺ γλωσσῶν
ἐπιγῶν γὰρ γλωσσῶν γνώσις ἕκλει θάυμα μέγα.
εἰς θελήσιν οὖν γλωσσῶν κύριε ἐγὼ μὲν αὐτῶν μι-
κροῦ μισθοῦ σε διδάξω. πρῶτον δὲ λιμὸν καὶ δι-
ψῶν μου κάλυε. λιμῶν γὰρ καὶ διψῶ λίαν.

D 2

T. Ne

T. Ne scauez vous pas parler Francois?
P. Si scay tres-bien, Seigneur, Dieu
mercy: c'est ma langue naturelle & ma-
ternelle: car ie suis nay, & ay estenour-
ry jeune au jardin de France. T. Et Ger-
manicè loqueris? P. Herr/ ich könt wol
Teutsch/ Aber was hülff mir / weil ich mir
nichts geben wolt / Mein Zung ist mir nuns
mehr so dartz / daß mich vilmehr gelüßet einen
guten Trunck zu thun / als viel Sprachen zu
reden. Hareq. Eck skal dy rest eins bringen.
T. Si Latine loquereris, cõveniremus fo-
tassis. P. Quid addam ultra, postquã per
Deos Deasq; & Musas omnes à vobis ni-
hil impetro, sinite me inclementes viri
ire, quò me aspera fata trahunt, retra-
hantq;. T. Nunc quidem te intelligo.
Ha. Quasò quid locutus es prius? P. Ita-
licè, Hispanicè, Sarmaticè, Græcè, Hé-
braicè, Gallicè, Germanicè. H. Ha! cur
non jam ante indicásti mihi! & respon-
distem tibi in singulis, ad singulas imò
plures ego calleo Herr Monsieur, Domi-
nus, Signor, Pan, Kyrios, Uran, Morjo,
Adonai, Sennor, cætera sensus habet. T.
hic tibi dies infaustus non erit: nam ho-
minem reperisti, qui agnoscat dotes
tuas

tuas. H. Nonne etiam potes linguam
Utopiensium, Barocensium, Bocarden-
sium, Felaprensiū, Disamensium? P.
Fortassis. H. Et vidisti terram Audi-
vi, terramq; verborum congelatorum, ter-
ramq; Ivourniam, & urbem Bacheram,
& avem Ruck, & Cingulum Omassii, &
pileum Gephyrinionis. P. Omnia. H.
Noli mirari, nam & ego decies orbem,
totum circumivi, vidiq; quæ planè in-
credibilia: sed unum dic mihi, cur men-
dicas, & caligas habes pessimè confutas?
Iterum dic mihi annon potueris ex tot
linguis, & totidem Regnis suffurari tan-
tum, quatum sufficit ad pileum novum?
Et quæro an semper ita malè habeas? in-
super quæro quantum à me velis habe-
re? porro quæro quò tendas? ac quæro
postremum quid tecum, & quot mille-
nos portes pediculos! T. Noli offendi, a-
pud me habebis mitius. P. Ego offendar,
qui callum obduxi ab offensionib⁹ duo-
decim spithamarum? H. Turbo, scin-
quid mediter? T. Audiam. H. Cum u-
nicam Germanicam linguam potui, fui
ditissimus, postea Latinam adjunxi, &
pauper factus sum, nunc in Gallica, ex-

erucior, & ad mendicitatem propero, si
ita pergam brevi ostiatim obambulabo,
sicut iste, quem apparet æque fuisse
quondam opulentum. Nunc judica
quid de te futurum sit? qui non minus
nummorum infumis, quàm ego: *Scili-*
cet nummos presentes dabimus pro lingua,
quã emendicemus iterum nummulos futuros.
P. O, o, nescis tu nos omnes vivere ex
alieno. Quid interest, petas quod o-
pus tibi est, aut spontè tibi affluant si-
mul necessaria & superflua? T. Tu
prandebis hodiè mecum, & audiemus
tua Odyssea. H. Non suadeo: Nam ut
hic multilinguis nobis minatur, haud
habebimus satis absconditos nostros
nummulos. Per linguam, nisi matu-
rè prohibeam, Turbo meus hunc lin-
guosum linguacemq; hominem hodiè
conducit.

SCENA IV.

*Geryon, Lapitha, Blessus, Harleq.
Turbo, Panurgus.*

G. **N**Ec vidisti ipsum hoc triduo? L.
Nonequidem. G. Sed ministrum
ipsi-